

OCENJEVANJE ZRELOSTI PODJETIJ ZA UPORABO ODPRTIH PODATKOV

Mirjana Kljajić Borštnar¹, Staša Blatnik¹, Gregor Lenart¹, Marjeta Marolt¹, Uroš Rajkovič¹, Urška Starc-Peceny²
Tomi Ilijaš², Andreja Pucihar¹

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede, Kidričeva 55a, 4000 Kranj

² Arctur, d.o.o., Kromberk, Industrijska cesta 1a, 5000 Nova Gorica

mirjana.kljajic@um.si, urska@arctur.si

Koncept odprtih podatkov (OP) se je v zadnjem desetletju zelo razvil, kar se odraža v vladnih politikah in iniciativah ter kakovosti, obsegu in dostopnosti javnih podatkov. Republika Slovenija je v skladu z direktivo EU sprejela zakonodajo, ki določa, da morajo biti podatki, ki so generirani v okviru izvajanja vsakodnevnih procesov v javnem sektorju na voljo vsem, ki bi jih želeli uporabiti. Za ta namen je že leta 2016 vzpostavila spletni portal OPSI (<https://podatki.gov.si/>), ki predstavlja enotno nacionalno točko za objavo odprtih podatkov za celoten javni sektor. Na portalu je preko 5100 podatkovnih zbirk, razdeljenih v 14 vsebinskih kategorij, ki so na voljo za uporabo pod odprto licenco CC BY 4.0 za neprofitne kot tudi za profitne namene.

Pričakovanja, da bodo odprti podatki prispevali h kreiranju dodane vrednosti in inovacijam ter vrsti ekonomskih, družbenih in okoljskih preobrazb, so zelo velika. Zrelost držav pri odpiranju podatkov merijo različne organizacije, kot na primer Open Data Maturity Report – ODMM in OECD (Open, Useful and Reusable Data – OURData indeks), kjer se Slovenija praviloma uvršča visoko (ODMM na 14 mesto od 35, v OURData na 7 mesto od 40). Kljub dobrim ocenam zrelost odpiranja podatkov in velikemu potencialu, ki ga le-ti imajo, pa je malo znanega o uporabi in učinkih uporabe odprtih podatkov v podjetjih. Razlogov za to je več. Učinki, ki jih z uporabo OP dosežemo, se kažejo v daljšem časovnem obdobju, na več področjih in jih večinoma ne moremo meriti neposredno s finančnimi kazalniki.

Iz obstoječih poročil in analize dokumentiranih primerov uporabe sklepamo, da je uporaba OP v podjetjih majhna. To je posledica nepoznavanja koncepta in potencialne vrednosti OP ter šibkih organizacijskih in tehnoloških zmogljivosti podjetij, ki jih je potrebno vzpostaviti, da bi bila pripravljena na uporabo, ponovno uporabo OP in deljenje lastnih podatkov. V projektu naslavljamo problem ocenjevanja zrelosti podjetij za uporabo odprtih podatkov. Končni cilj je razvoj več-parametrskega modela, ki bo podjetjem pomagal pri oceni lastnih organizacijskih in tehnoloških zmogljivosti ter na podlagi ocene in priporočil pripraviti ustrezne aktivnosti za vzpostavitev teh zmogljivosti.

V prispevku bomo predstavili spodbujevalne in zaviralne dejavnike, ki smo jih izluščili iz sistematičnega pregleda literature in obstoječih modelov za merjenje zrelosti. Razumevanje spodbujevalnih in zaviralnih dejavnikov bo podlaga za razvoj parametrov, s katerimi bo moč oceniti zrelost za uporabo odprtih podatkov v podjetjih.

Ključne besede: odprti podatki; uporaba; zrelost; ocenjevanje; podjetja

ASSESSING THE MATURITY OF COMPANIES FOR THE USE OF OPEN DATA

The concept of open data has evolved significantly over the last decade, as reflected in government policies and initiatives and the quality, volume and availability of public data. Expectations that open data will contribute to the creation of added value, innovation and a range of economic, social and environmental changes are very high. The maturity of countries in opening data is measured by various organisations, such as the Open Data Maturity Report and the OECD OURdata index, where Slovenia generally ranks high. Despite good assessments of open data maturity and the great potential it holds, little is known about the use and impact of the use of open data in companies. We address the problem of assessing the maturity level of companies for the use of open data. In this paper, we present the enablers and inhibitors that we have identified from a systematic literature review and existing maturity models. Understanding the enablers and inhibitors forms the basis for the development of parameters to be used to assess the maturity level of companies' use of open data.

Keywords: open data; use; maturity; assessment; enterprises.